

GENERALSTABEN.

Den statsvidenskabelige Uddannelses Betydning for Administrationen.

Indledningsforedrag ved »Nationaløkonomisk Forenings« og »Socialøkonomisk Samfunds« Fællesmøde den 28. November 1905.

Af

Harald Westergaard.

Som vi alle véd, er det statsvidenskabelige Studium forholdsvis nyt ved vort Universitet. Medens den juridiske Eksamen allerede indrettedes i 1736, fik vi først en statsvidenskabelig Eksamen i 1848. Der blev vel i Løbet af det 18. Aarhundrede gjort forskellige Tilløb, men det blev i Reglen ved Tilløbene. Efterat Martin Hübner, der er bekendt for sine Studier over Folkeretten, i 1764 var bleven Professor, anmeldte han stadig Forelæsninger over Kameralvidenskaberne, men — som Professor Matzen udtrykker det i sin »Kjøbenhavns Universitets Retshistorie« — han udførte det enestaaende Kunststykke, at være Professor ved Universitetet fra 1764 til 1795, uden nogensinde at holde en Forelæsning sammesteds. At der følte en Trang til saadanne Forelæsninger, derom vidner en Adresse til Kongen, som 16 Studenter indsendte i 1775, hvori de bede om at faa en habil Mand til at holde Forelæsninger over Kameralvidenskab. De beklage

den for dem uheldige Svaghed hos Konferensraad Hübner, der gør, at han ikke tiltror sig Kræfter til at holde de Forelæsninger, han har foresat sig, og ender med at tilønske ham »Kræfter til dette værdige Arbejde«; de brænde af Længsel »efter at høre disse Videnskaber af ham ej alene satte i deres rette Lys, men endog broderede med de bedste og sjældneste Iagttagelser, hvoraf Hr. Konferensraad Hübner formodentlig i en Række af Aar har samlet en for Fædrelandet sjælden Skat hos de slebne Folk, blandt hvilke han har opholdt sig«.

Hübner tog Tanken op og forelagde en Plan til en kameralistisk Eksamen, men derved blev det ogsaa. Ikke meget bedre blev det, da v. Eggers i 1785 blev ansat som ekstraordinær Professor i Lovkyndighed og Kameralvidenskab; hans Virksomhed pegede fra først af bort fra Universitetet, og allerede i 1789 fritages han for at holde Forelæsninger. Ogsaa Fr. Thaarups Virksomhed ved Universitetet som ekstraordinær Professor i Statistik blev kun af kort Varighed (1793—97), og naar der iøvrigt i den sidste Tredjedel af Aarhundredet blev holdt Forelæsninger over Økonomi, tænkte man nærmest paa Landøkonomi.

Alt dette betyder ganske vist ikke, at Nationaløkonomien ingen Repræsentanter havde herhjemme i det 18. Aarhundrede. Mellem alle de Middelmaadigheder, som bredte sig paa Tryk, ragede saaledes Præsten Otto Lütken højt op; hvad han har skrevet, vilde have været en Berigelse for Verdenslitteraturen, hvis det var blevet oversat paa et af de store Kultursprog. Og naar der tales om Landøkonomi, førte dette ogsaa ofte ind paa nationaløkonomiske Betragt-

ninger. Man holdt jo ikke Skillelinjerne saa skarpe som nu. Det var i hine Tider, at man f. Eks. i national-økonomiske Værker kunde læse Betragtninger over Børneopdragelse og Borgerdyd, over Studiet af Latin og Renlighed paa Gaderne, over Postvognes Indretning og Postilloners Høflighed.

Den Tanke at indføre en kameralistisk Eksamen, blev senere optaget af Janson, efter at han i 1786 var bleven Universitetets Prokansler; han udtaler, at der »gives adskillige Embeder, til hvis værdige Forvaltning ingen som blot Jurist kan formodes at have den fornødne Duelighed. Disse ere alle de, som sortere under Fattigvæsenet og Landets Økonomi«. Men der skulde gaa to Menneskealdere, inden det blev til noget med en saadan Eksamen. I Mellemtiden havde forskellige bekendte Mænd været knyttede til Universitetet som Lærere i Nationaløkonomi, Olufsen, David, Bergsøe og Kayser, for ikke at tale om den Undervisning, som Historikerne gav i Danmarks Statistik. Den statsvidenskabelige Eksamen oprettedes ved Plakat af 10. August 1848, jfr. Bekendtgørelse af 10. Juni 1851, og de Grundlinjer, som ved denne Lejlighed blev trukket op, er i det store og hele forblevne uforandrede siden da, selv om Indholdet af Studierne selvfølgelig i høj Grad har forandret sig, og Fordringerne baade i Retning af Kundskabsfylde og selvstændig Tilegnelse er voksede meget.

Den væsentligste Forandring skete ved Anordningen af 20. Febr. 1892; Navnet forandredes til økonomisk-statistisk Eksamen; man indførte en vis Valgfrihed med Hensyn til Fagene, idet man ønskede at opmuntre de Studerende til mere selvstændig Syslen med Faget.

Anordningen af 27. Decbr. 1904 gik imidlertid atter et Skridt tilbage henimod den ældre Ordning; Eksamen fik sit gamle Navn, og man søgte at lægge noget mere Vægt paa den juridiske Uddannelse, saaledes ved Fordring om Kendskab til Statsforvaltningsret. Men under alle disse Forandringer maa det dog siges, at Studiet som Helhed har bevaret sin Karakter. En Anerkendelse af Nationaløkonomiens Betydning som Dannelsesmiddel ligger i, at man ved Anordn. af 1. Decbr. 1902 indførte dette Fag som Eksamensfag ved juridisk Eksamen; men den Undervisning, der saaledes bliver Juristerne til Del, har kun en ganske propædeutisk Karakter.

Det var fra først af ingenlunde let for den statsvidenskabelige Eksamen at hævde sig ligeoverfor sin ældre Kollega, den juridiske Eksamen, der igennem flere Slægtled havde vundet sig en fast Plads i Samfundslivet og stod med hele Traditionens Kraft som en gammel og prøvet Institution i Modsætning til den nye Eksamen. Det er ogsaa meget muligt, at den Kundskabsfylde, der krævedes ved den statsvidenskabelige Eksamen, ikke svarede til Juristernes. I den almindelige Bevidsthed stod den i alt Fald længe som en Eksamen af ringere Beskaffenhed, jfr. den bekendte Brander, at man ikke skal sige »cand. polit.«; men »kan kun lidt«.

Bekendtgørelsen af 10. Juni 1851 gjorde heller ikke Udsigterne særlig lyse. Det hedder i denne Bekendtgørelses § 5: »Der tilsikres ikke dem, der have underkastet sig den statsvidenskabelige Eksamen, nogen udelukkende Ret til visse Embeder, men derimod vil denne Eksamen betragtes som indeholdende en sær-

deles anbefaling til Ansættelse i alle saadanne Embeder i og under de forskellige Ministerier, der anses at kræve Kundskab i Lov og Ret, uden at den fuldstændige juridiske Eksamen er gjort til Betingelse for deres Opnaaelse, Retsskriverembeder og Sagførerbestillinger dog undtagne. Navnlig ville de, der have underkastet sig denne Eksamen, kunne gøre sig Haab om fortrinlig Adgang til saadanne administrative Embeder, ved hvilke i Forening med hin Indsigt i Lov og Ret den iøvrigt ved denne Eksamen prøvede Kundskab maa erkendes for vigtig«.

Jeg skal siden komme tilbage til Slutningen af denne Paragraf; her skal jeg blot sige, at det forekommer mig, at denne Bestemmelse ikke var uretfærdig overfor denne hidtil uprøvede Institution, der jo ogsaa i Udlandet var helt eller saa godt som helt uden Sidestykke. Det maatte være nok, at man indrettede en Eksamen og overlod det til Kandidaterne selv under Kampen for Tilværelsen at godtgøre deres Dygtighed.

Det er da ogsaa en ret anselig Skare, der efterhaanden har underkastet sig statsvidenskabelig eller økonomisk-statistisk Eksamen, og vel har mange af dem kun vundet beskedne Stillinger i Samfundet, men det er dog lykkedes ikke saa faa at naa til fremragende Pladser baade i og udenfor Centraladministrationen. Det er i det hele taget et overordentlig broget Billede, man faar frem ved at gennemgaa Kandidatlisten. Ja man faar Indtryk af, at en statsvidenskabelig Kandidat saa at sige kan bruges til alt. Han kan blive Lærer, Journalist, Grosserer, Bankdirektør. Han kan bruges til Toldassistent, Departementschef, Udenrigsminister —

eller til Operasanger eller Chef for det kongelige Teater.

Af 208 statsvidenskabelige Kandidater, som var i Live ved Udgivelsen af den sidste juridiske Stat, med Udeladelse af dem, der tillige havde juridisk Eksamen og saaledes havde en særlig Adgang til Embedsstillinger, var over Halvdelen havnet i det offentlige Tjeneste, 8 var allerede naaet saa vidt, at de var blevet Pensionister. Kun 2 af de statsvidenskabelige Kandidater sorterede under Københavns Magistrat, 3 vare ansatte i Overformynderiet, 3 sorterede under Justitsministeriet (ved Fængselsvæsenet o. s. v.), 1 under Landbrugsministeriet; 1 var i Reykjavik som islandsk Embedsmand. 9 var under Forsvarsvæsenet (deraf 2 Officerer); Udenrigsministeriet havde 8 statsvidenskabelige Kandidater i København eller i Udlandet. Statistisk Bureau gav Plads til 7, og 4 var beskæftigede med Revisionen, og 3 i Generaltolddirektoratet og Skattedepartementet; 27 var i Toldvæsenet; desuden var 6 andre ansatte under Finansministeriet, 11 i Postvæsenet, 9 i Indenrigsministeriet (Generalpostdirektoratet) samt 10 ved Jærnbanevæsenet. Af de øvrige var 16 ansatte i Banker, Forsikringsselskaber o. s. v., 13 var Næringsdrivende (Grosserere, Fabrikanter), 26 var Godsejere, 12 Journalister, 14 Videnskabsmænd, Lærere, Kunstnere o. s. v. Endelig var der 6 i forskellige andre for en Del nærmest offentlige Stillinger, f. Eks. i Landhusholdningsselskabet, Grosserersocietetet, og 9 Tilfælde var uoplyste.

Et ligesaa broget Billede frembyder de 71 cand. mag.'er, som findes i Øjeblikket. Visse Kilder synes at være ved at tørre ud; Jærnbanevæsenet har saaledes kun 2, Forsvarsvæsenet ingen, Told-, Post- og Skatte-

væsenet og Revisionen har kun givet 12 Brødet. Derimod findes 7 i Statistisk Bureau, og 4 andre har Arbejde under Finansministeriet og 3 under Landbrugsministeriet; under Københavns Magistrat har 3 faaet Ansættelse, under Udenrigsministeriet 5, desuden har 1 Ansættelse i Universitetskvæsturen og 1 i Overformyndieriet; 4 er i Stillinger, som er skabte ved den nyere sociale Lovgivning, saaledes ved Arbejderforsikringsraadet og Fabriktilsynet. Der findes 5 under Rubriken Godsejere. Disse synes i det hele i mindre Grad end før at søge dette Studium. Ved Banker og lignende Instituter har 8 faaet Ansættelse, 1 er i privat Virksomhed; 5 have friere videnskabelige eller kunstneriske Sysler, 2 er Journalister, 1 har anden Virksomhed, 4 er i Udlandet og 3 har endnu ikke Ansættelse.

Har et Menneske med statsvidenskabelig Uddannelse nu virkelig Krav paa at blive benyttet i Administrationens Tjeneste? Det er klart, at Eksamen i og for sig ikke er nok, det gælder en hvilken som helst Eksamen; den paagældende maa først gaa i Lære i det praktiske Liv, før han kan være brugbar. Spørgsmaalet er blot, om den akademiske Dannelse, han har erhvervet sig, er et passende Udgangspunkt for en saadan videre Udvikling.

Her møde vi særlig Spørgsmaalet om den statsvidenskabelige Uddannelses Forhold til den juridiske. Den juridiske Eksamen har paa sin Side meget store Fordele. Der er en betydelig Fasthed i hele den juridiske Uddannelse. Naar den unge Student tager fat paa sit Studium, har man maaske fra først af en Følelse af, at det er en tør Kost, der bydes ham. Men jeg tror ikke det varer længe, før et Menneske med blot

nogenlunde vaagen Sans bliver taget fangen af Studiet og lærer at tænke juridisk. Derved vinder enhver Begrebsbestemmelse i Interesse for ham, han har et fast Udgangspunkt, ud fra hvilket enhver Lov med alle dens Paragrafer faar sin særlige Tillokkelse; han spørger maaske mindre om Lovens virkelige Betydning i Samfundslivet end om, hvorledes hver enkelt Bestemmelse skal forstaas, og hvorvidt der er logisk Sammenhæng i Loven og mellem den og andre Love. Der bliver maaske noget ensidigt i dette; for udenforstaaende kan det se ud som en blot og bar Tankegymnastik, men ved nærmere Eftersyn vil man finde, at et saadant Arbejde med Lovstoffet har sin store Berettigelse, og at det er ganske uundværligt. Gælder det at udarbejde en ny Lov, saa er Juristen paa sin Plads for at arbejde den ind i hele Retssystemet og skaffe Sikkerhed for, at der ikke i Lovens Bestemmelser skjuler sig en Disharmoni.

Paa mange Punkter staar det statsvidenskabelige Studium i Modsætning hertil. Naar Juristen holder sig til et forholdsvis snævert Omraade, men til Gengæld ogsaa behersker dette, maa Nationaløkonomen brede sig over en stor Mængde Omraader, der ofte tilsyneladende kun har lidet med hinanden at gøre. Den statsvidenskabelige Studerende kommer ind paa Jura og paa Statistik, paa Historie og Sociologi; i Nationaløkonomien tager han Lære af alt, hvad der overhovedet kan faa Betydning til Belysning af det Spørgsmaal, han skal undersøge; han spørger ikke blot om Lovens Indhold hjemme og ude, men om deres Oprindelse og deres Virkning; er der Tale om en Skattelov, saa er det ikke først og fremmest dens

minutiøse Fortolkning, der ligger ham paa Sinde, men Spørgsmaalet om dens Plads i hele Systemet, det Tryk den lægger paa Befolkningen, og det finansielle Udbytte den giver; er der Tale om en ny Fabriklov, saa spørger han alle Landes Lovgivere tilraads, helt ned til vore Antipoder i Australien og Ny Zealand, o. s. v.

Under disse Forhold kommer der let noget springende og usammenhængende i den statsvidenskabelige Uddannelse. Den er for de juridiske Fags Vedkommende næppe dybtgaaende nok til at frembringe den egentlige juridiske Tænkning, og den frister, hvad de øvrige Fag angaar, let til at gaa med en Harefod hen over Tingene, fordi der er saa uendelig mange Enkeltheder, der kun har lokal Betydning, og som man derfor forbigaar for ikke at forspilde Overblikket. Derfor kommer man let til saa at sige at arbejde journalistisk med sit Stof, til i en Fart at orientere sig en Smule overfor Helheden, men lade Detaillerne ligge. Det kan derfor ikke nægtes, at der er en Fare for, at overfladisk anlagte Naturer særlig drages til dette Studium, hvor man kan lære at tale lidt med om alle Ting. Der er en Fristelse her, som den statsvidenskabelige Studerende maa søge at bekæmpe.

Spørger man, om der i den teoretiske Nationaløkonomi er en Tankegang af lignende Vægt som den juridiske, saa vil sikkert mange blive Svaret skyldig. Paa den Tid da den statsvidenskabelige Eksamen blev til, kunde man maaske tale om en saadan bestemt Metode, og naar man havde tilegnet sig den, havde man et Synspunkt for alle de økonomiske Spørgsmaal, man mødte paa sin Vej. Nu er det anderledes. Den Kritik, der tvivler om alt, har meldt sig i National-

økonomien. Ret beset er dette dog maaske ikke til Skade, det hjælper til en fordomsfri Undersøgelse af ethvert foreliggende Problem. Og selv om man ikke tør tale om en bestemt videnskabelig Metode i Nationaløkonomien, saa har den statsvidenskabelige Eksamen i Statistiken i hvert Fald et Fag med sin egen bestemte Logik, der kan være i høj Grad udviklende, og som den juridiske Eksamensplan ikke aabner nogen Adgang til. Alt i alt tror jeg, at man tør sige, at naar en statsvidenskabelig Studerende virkelig med Iver og Overblik har søgt at sætte sig ind i sine Eksamens-Discipliner, er han ikke ringere udrustet end en flink Jurist er, og han har paa mange Punkter en hel Del forud for denne, til Gengæld for den særlige Fagdannelse, som Juristen sidder inde med. Det er et Studium, der har gode Muligheder i sig.

Og det er ogsaa et Studium, som der er Trang til. Statsvidenskabernes Udvikling har herhjemme og i Udlandet taget en Fart, som man ikke skulde have drømt om for et Par Menneskealdrer siden. Hver Dag øges Bogmarkedet med nye Værker, ofte dybtgaaende og interessante; ved Universiteterne oprettes den ene Lærestol efter den anden i en eller anden af Samfundsvidenskaberne. Alt dette svarer til en tilsvarende Udvikling i Samfundet, paa alle Omraader, i Arbejdersstanden og i Børsverdenen, i Verdenshandelen og Landbruget, hvert Øjeblik ser man helt nye Formationer. Til disse Samfundets Nydannelser skal Staten forholde sig, ordnende og støttende, og vi har faaet en Række yderst vigtige socialpolitiske Opgaver, med hvis Løsning Staterne tumle rundt om paa den vide Jord. Og her kommer jeg tilbage til Prokanslerens Udtalelser

om, at der er adskillige Embeder, »til hvis værdige Forvaltning ingen som blot Jurist kan formodes at have den fornødne Duelighed«, og til Anordningen af 10. Juni 1851 og dens Ord om, at der skal gives statsvidenskabelige Kandidater fortrinlig Adgang til saadanne Embeder, ved hvilke »den ved denne Eksamen prøvede Kundskab maa erkendes for vigtig«. I ældre Tider var Samfundsudviklingen langt lettere overskuelig, end den nu er. Lovgivningens Opgave i den første Tid efter den fri Forfatnings Indførelse maatte nærmest være at fortsætte Frigørelsen helt ud, saaledes som jo ogsaa Lovsamlingen bærer rigt Vidnesbyrd om; lad os tænke paa Næringsloven, Ophævelsen af Daabstvangen, Rentefodens Frigørelse. Derved trængtes der forholdsvis mindre til Statsvidenskab; den der havde Frihedstrangen i sig, fandt let ud af, hvad det var for Lænker, det daværende Samfund trængte til at kaste af. Det er helt anderledes nu med den rige og mangesidige Samfundsudvikling og den vidt forgrenede Sociallovgivning, der er bleven til i den sidste Snes Aar; Ulykkesforsikringsloven, Sygekasseloven, Alderdomsunderstøttelsen, Fabriktilsynet, Love om Forskudsforeninger og Jordlodder for Landarbejdere osv. osv. er tilstrækkelig talende Eksempler, og ligesaa vigtige Opgaver venter paa en Løsning, fra Arbejdsløshedsforsikringen til Toldbeskyttelsen. Paa alle disse Omraader trænges til den specielle faglige Indsigt, ikke Nationaløkonomen med Udelukkelse af andre, men ved Siden af andre, udfyldende Juristernes og Teknikernes Arbejde, som der selvfølgelig vedblivende vil være Brug for.

Det tilkommer ikke mig at udtale mig om, hvor-

vidt Universitetsundervisningen er tilstrækkelig fyldig og indgaaende til at tilfredsstille alle de Krav, der maa rejse sig. Enhver ærlig Universitetslærer ser sikkert altfor mange Mangler ved sit Arbejde til at ville udæske en Kritik paa dette Punkt. Lykkeligvis er det mere Studenterne end Professorerne, det kommer an paa her. Det er for en stor Del kun smaa Hjem, statsvidenskabelige Kandidater kan haabe at grundlægge, selv om der i større Udstrækning end hidtil bliver taget Hensyn til dem ved Besættelsen af Pladser i Administrationen, thi ved Oprykning til højere Stillingen vil der let blive en haard Konkurrence med Folk med anden Uddannelse, og naar en Student i vore Dage melder sig til det statsvidenskabelige Studium, er det derfor i mangfoldige Tilfælde af virkelig Interesse for Faget, at han kommer. Jeg maa ogsaa gøre den Tilstaaelse, at kommer der en ung Student til mig, som ikke synes mig at have denne Drivkraft i sig, saa søger jeg ærlig og redelig, om end ikke altid med Held, at genne ham over til Juristerne. Studiets Lethed kan ikke øve nogen Tiltrækningskraft, det frembyder vistnok nu til Dags nok saa mange Besværligheder som Juraen; har Juristerne i deres Lovparagraffer et tørt og besværligt Stof, saa er der vist nok saa mange kedelige Ting i »Danmarks Statistik«, vel skikkede til at skræmme Folk bort, og de der vil over, hvor Gærdet er lavest, forsvinde i hvert Fald ofte hurtigt igen. Jeg tror ikke at sige for meget, naar jeg hævder, at der hos et stort Antal af de statsvidenskabelige Studerende er en virkelig dyb og levende Interesse for deres Fag, som er den bedste Drivkraft for deres Studier og den

bedste Borgen for, at de ogsaa senere hen i Livet vil fortsætte deres Udvikling.

Maatte dette Møde bidrage til, at man rundt om i Administrationens mangfoldige Grene fik Øjet op for, at her er der en nyttig Arbejdskraft, som det vilde være en Uret at lade ligge.

I Tilslutning til Professor Westergaards foranstaaende Indledningsforedrag udtalte derefter Formanden for Socialøkonomisk Samfund, Sekretær ved Arbejderforsikrings-Raadet Aage Sørensen følgende:

Da Socialøkonomisk Samfund, de studerendes og de yngre Kandidaters Forening, har haft en væsentlig Andel i, at dette Møde er kommet i Stand, vil det ikke findes urimeligt, at der fra denne Forenings Side fremkommer nogle faa Bemærkninger om det foreliggende Emne.

Enhver, der paa nærmere Hold har haft Lejlighed til at følge Begivenhederne indenfor vort statsvidenskabelige Fakultet, vil sikkert have faaet det Indtryk, at der i de senere Aar har vist sig mere Liv og større Interesse for Studiet end tilforn blandt de studerende. Socialøkonomisk Samfund er selv et Udslag heraf, og Samfundet har i de Aar, det har eksisteret, efter Evne søgt at holde dette Liv og denne Interesse vedlige ved Diskussioner, Udgivelse af Smaaskrifter o. lign.

Ogsaa fra et mere almindeligt Synspunkt maa dette Forhold sikkert siges at være af ubetinget glædelig Natur. Overalt i Verden trænger de nationaløkonomiske Spørgsmaal sig mere og mere frem i Forgrunden, og det er derfor af største Betydning, at vi herhjemme følger saa godt med, som Forholdene tillader. Da nu det Omraade, det økonomiske Studium spænder over, er saa udstrakt, Emnerne saa mangfoldige og forskelligartede, Problemerne saa vanskelige, er der Brug for mange dygtige Kræfter og forskellige Begavelser, og der er for saa vidt ingen Anledning for os til at gentage den fra andre Fakulteter saa ofte hørte Advarsel mod Tilgang til Studiet.

Men nu føles det stærkere og stærkere indenfor vor Kreds, at skal det vundne bevares, skal det økonomiske Studium stadig kunne drage dygtige Kræfter til sig, vil det være en saare væsentlig Betingelse, at der for de dygtigste af de økonomiske studerende aabner sig en nogenlunde rimelig Udsigt til, naar de forlader Universitetet, at finde Anvendelse for de Kundskaber, de har erhvervet sig. Sker dette ikke, er Faren nærliggende for, at Studiet atter sygner hen. Nu er det ganske vist, at statsvidenskabelige Kandidater flere Gange har naaet fremragende Stillinger indenfor Administrationen og derved leveret det praktiske Bevis for, at denne er vel tjent med Folk med statsvidenskabelig Uddannelse. Men det drejer sig dog mest om ganske enkelte Mænd, som ved særlig Dygtighed selv har brudt sig deres Bane, medens man ikke i deres Karriere kan se noget Udtryk for en almindelig Anerkendelse af den statsvidenskabelige Uddannelses særlige Betydning for Administrationen. Men det er netop denne Betydning, vi vil søge at slaa fast.

I og for sig skulde man synes, at et Studium af alle det økonomiske Livs Foreteelser, som beskriver dem, forklarer deres Aarsager og søger at se dem i deres indbyrdes Sammenhæng, maatte være en god Forberedelse til et Arbejde i Administrationens Tjeneste. Ser vi paa de enkelte Discipliner, kommer vi til samme Resultat. Der er Finansvidenskaben, Læren om Statens og Kommunernes finansielle Husholdning, om deres Indtægter, Skatterne o. s. v., Landbrugspolitikken, der for et Land som vort er og vil blive af den største Betydning, Industri- og Handelspolitik, Omsætningspolitikken og sidst men ikke mindst de sociale Spørgsmaal i alle deres Forgreninger, som mere og mere trænger sig frem og kræver deres Løsning, en Opgave, der netop paa Grund af dens Vanskelighed og Betydning ubetinget kræver en særlig Uddannelse. Saa er der endelig Statistiken, hvis Betydning for Administrationen er saa almindelig anerkendt, at der ikke er Grund til at komme nærmere ind paa dette Emne her.

Maaske vil man nu sige, at Økonomien ved at slaa de store Synspunkter fast virker som en Slags højere Journalistik, og at den som saadan utvivlsomt kan gøre betydelig Nytte, men at det ikke er det, Administrationen trænger til. Administration er de

mange Enkeltafgørelser, der kræver Kendskab til de konkrete Forhold, til Lovgivningsbestemmelser, Evne til at fortolke og anvende saadanne. Hertil skal først bemærkes, at saa snævert kan Administrationens Op-gave næppe opfattes. Det maa ogsaa være dens Pligt at søge at bringe Udviklingen videre, og hertil kræves netop det almindelige Overblik, som en statsvidenskabelig Uddannelse i saa fortrinlig Grad giver, og hvad Kendskabet til konkrete Livsforhold angaar, saa er dette for en meget stor Del noget, man selv maa læres op til gennem det praktiske Arbejde. Lige meget hvilken Eksamen man har taget, saa forestaar der en vigtig Læretid, naar man forlader Eksamensbordet. Det er jo ikke alene af Skolen, men mindst lige saa meget af Livet selv, man lærer.

Med Hensyn til den egentlige Lovkundskab, er det jo erkendt, at den er en Nødvendighed for statsvidenskabelige Kandidater derigennem, at der fordres, at de skal have læst et ikke ringe Pensum af Jura paa de Omraader, hvor de har særlig Brug for den, hvor den danner et nyttigt, delvis nødvendigt Supplement til deres Hovedstudium. Om Juraens Betydning for statsvidenskabelige Kandidater kan jeg aflægge et personligt Vidnesbyrd, da jeg har haft overordentlig Nytte af de juridiske Kundskaber, jeg har erhvervet mig. Men jeg tror ikke mindre, at den statsvidenskabelige Uddannelse paa det Omraade, hvor jeg har haft den Lykke at virke, Arbejderforsikringen, har været af stor Betydning for mig. Alene det, at være oplært til at se en saadan Lovgivning som et Resultat af en vis social Udvikling, at blive ført til at studere de Former, den har faaet i fremmede Lande, og at undersøge, hvilke særlige, for vedkommende Land karakteristiske Forhold, der har udformet den paa en særlig Maade, det giver Forudsætninger, som kan paavirke ens Syn paa de daglig forekommende Tilfælde og Afgørelser, ikke at tale om, at det i høj Grad forøger Interessen for og Kærligheden til ens Arbejde. I det hele tør det vel siges, at den statsvidenskabelige Uddannelse har en Styrke i, at den giver megen Kundskab om Forhold og Lovgivning i fremmede Lande. Paa Grund af sin almindelige Karakter er Økonomien ikke synderlig bundet til noget bestemt Land, den tager sit Stof,

hvor det har faaet sin mest karakteristiske Skikkelse og vider herved Horisonten betydeligt ud.

Der er Grund til at understrege dette, at de statsvidenskabelige Kandidater ikke er blottede for Lovkundskaber, for Kendskab til juridisk Tankegang; men der er paa den anden Side ikke Grund til at tillægge dette Forhold mere Betydning, end der tilkommer det. Det er klart, at den, der har anvendt sine bedste Ungdomsaar udelukkende paa Studium af Jura, som har gennemgaaet det hele Kursus, i enhver Henseende er den statsvidenskabelige Kandidat overlegen paa dette Omraade, naar Forholdene iøvrigt er lige. Det er i det hele taget ikke Meningen med dette Møde i mindste Maade at underkende den juridiske Uddannelses Betydning for Administrationen. At denne er og altid vil være overordentlig stor, er en Selvfølge. Derimod er det Hensigten at paapege, at der i den statsvidenskabelige Uddannelse er et Element, som kan være af meget stor Betydning for Administrationen. Det er som Nationaløkonomer og ikke som halvstuderende Jurister, vi søger at gøre os gældende.

I denne Forbindelse vilde jeg gerne sige et Par Ord om Forholdet mellem Juristerne og de statsvidenskabelige studerende. Som bekendt vilde det være en Overdrivelse at betegne dette Forhold som særdeles hjerteligt. Grundene hertil kan være mange, men der er en, som jeg anser for den vigtigste af alle, og som der i hvert Fald alene er Anledning til at fremdrage i denne Sammenhæng. Det er den, at skønt Jurister og Socialøkonomer er forenede indenfor det samme Fakultet, har hidtil en kinesisk Mur adskilt Juristerne fra os — ikke os fra Juristerne, thi, som jeg nylig nævnte, har der altid været knyttet et juridisk Kursus til det statsvidenskabelige Studium. Der er vel enkelte, der som modige Opdagelsesrejsende er dragne fra det juridiske ind i det statsvidenskabelige Land — ofte for at opslaa deres Bolig der for bestandig. Men for det aldeles overvejende Antal Jurister har Nationaløkonomien været et ganske ukendt Land, mere fremmed for dem end det f. Eks. er for Historikerne. Følgen heraf har været megen Mangel paa gensidig Forstaaelse og adskillig Ensidighed paa Juristernes Side. Og at dette atter har været til Skade for Administrationen, kan sikkert ikke benægtes.

Der er derfor efter min Mening al Grund til at glædes over, at det ved Nyordningen af den juridiske Embedseksamen er fastsat, at de juridiske Studerende skal gennemgaa et lille Kursus i Økonomi og aflægge en Prøve heri. Det er klart, at der ikke herved opnaas en virkelig statsvidenskabelig Uddannelse, den Indtrængen i Problemerne og Fortrolighed med Nationaløkonomiens mange Fag, med Statistikens Metoder og Resultater, som maa kræves, om Statsvidenskaben skal være til nogen reel Nytte for Administrationen. Betydningen af denne Bestemmelse ligger paa et andet Punkt. At der herigennem er aabnet et Vindue ud mod Nationaløkonomien, kan bidrage til at aabne de juridiske Studerendes Øjne for, at der her er et stort Omraade af Viden, som er nøje forbundet med det Studium, de selv dyrker, men dog har en selvstændig Betydning, ogsaa netop for Administrationen.

Om faa Dage holder juridisk Diskussionsklub et Fællesmøde med socialøkonomisk Samfund. Det er vistnok første Gang, juridiske og statsvidenskabelige Studenterorganisationer mødes til Drøftelse af et videnskabeligt Emne. Det er maaske tilladt at anse dette som et godt Varsel om fremtidigt nærmere Forhold mellem de to Retninger indenfor Fakultetet, som et Skridt mod større gensidig Paavirkning, gensidig Forstaaelse og Anerkendelse og derigennem om et frugtbart Samarbejde, naar den praktiske Virksomhed i Samfundets Tjeneste begynder.

Generaldirektør Rubin tog derefter Ordet, i Haab om — som Taleren sagde — at provocere Juristerne. Hvad der hidtil havde stillet sig hindrende i Vejen for de statsvidenskabelige Kandidaters Adgang til Administrationen var bl. a. Vanskelighederne ved at have Folk med forskellig Uddannelse i et og samme Kontor; det var kontormæssigt en stor Fordel i det daglige Arbejde at kunne substituere den ene Medarbejder med den anden, navnlig naar Funktionærantallet ikke tillod en gennemført Arbejdsdeling. Desuagtet var der al Grund til at ønske de statsvidenskabelige Kandidater stærkere repræsenterede i Administrationen; der var navnlig det Motiv, at det statsvidenskabelige Studium var mere alsidigt, hvorfor man mindre hyppigt blandt dem, der tilhørte denne Retning, end blandt

Juristerne savnede »almindelige Dannelse«. Det var ofte forbavsende at bemærke, hvor lidt mange Jurister, uden for deres specielle Virksomhedsomraade, interesserede sig for Tingenes Gang i Verden, og det hvad enten man saa det paa langs. Historien ned igennem Tiderne, eller paa tværs, den økonomiske, sociale og politiske Udvikling nu for Tiden herhjemme og igennem Landene. Men den, der studerede Statsvidenskab og arbejdede med Alvor og Interesse i sit Fag, havde en pligtmæssig Anledning til at udvide sin Horisont; det var for den statsvidenskabelige Studerende en Nødvendighed at følge med det offentlige Liv i Indland og Udland, at have Øjnene aabne for, hvad der sker og er sket i almene Anliggender. Dog selvfølgelig kunde man ikke i Administrationen undvære den juridiske Kundskab, Teknik og Skoling; her er Juraens Indsats, hver Dags mangeartede konkrete Afgørelser efter Lov og Ret kræver en faglig Indsigt og en Træning i juridisk Distinktion, som det statsvidenskabelige Studium ikke giver tilstrækkelig Mulighed for, og her ligger Hovedvanskelighederne ved at faa det stærkere repræsenteret end nu. Bedst vilde det derfor naturligvis være, om man kunde have Folk, der forenede begge Uddannelser; men bortset fra denne i hvert Fald lidet aktuelle Udvej, kunde Taleren ikke se rettere, end at Opgaven, saaledes som Forholdene nu engang laa, maatte være den, at søge at faa det fastslaaet, at selv om den tekniske Hjælp, Administrationen faar af Juristerne og ved hvilken den føler sig tryk, vel i sig er fortræffelig og ganske uundværlig, maa man, ikke mindst nu om Dage, dels overalt sikre sig Hjælp fra, dels ved Besættelse af forskellige Stillinger direkte henvende sig til Mændene med statsvidenskabelig Uddannelse, om end selvfølgelig kun til dem, som der i Følge deres Evner og Habilitet overhovedet kan være Tale om.

Professor, Dr. jur. Bentzon havde længe haft den Opfattelse, at Juristerne ikke burde være de eneste, som benyttedes i Centraladministrationen. En ensidig Juriststyrelse var noget af en Kræftskade, især for et lille Land. Hele Formen for vor Centraladministration var i Hovedsagen nedarvet fra Enevældens Tid. Hertil kom, at det juridiske Studium og juridisk Eksamen

ved Universitetet væsentlig var beregnet for Dommer- og Sagførerstillingen, og langt mindre passede for den administrative; men Avancementsforholdene var saa uheldigt ordnede, at mange først i en Aarrække gjorde Tjeneste i Ministerierne og derpaa blev Dommere, naar de var blevne vel gamle til at begynde paa denne nye Gerning. Disse uheldige Forhold burde søges ændrede. Et af Midlerne hertil var en særlig Eksamen for »Forvaltningstjenesten«, der kunde gøres grundig national-økonomisk og samtidig tilstrækkelig grundig juridisk for denne Tjeneste. Selv med det nuværende statsvidenskabelige Studium kunde en Forbedring gøres, ved at der lagdes større Vægt paa det metodiske i den juridiske Uddannelse, man gav her. Naar Taleren lagde et Ord ind for, at man prøvede paa i noget videre Omfang end hidtil at anvende statsvidenskabelige Kandidater i Ministerierne, var det særlig ud fra det videregaaende Ønske, at man ogsaa efter Omstændighederne anvendte andre Ikke-Jurister, f. Eks. Ingeniører eller Arkitekter. Det galdt at faa Landet regeret saa materielt forstaaende som muligt og at lade det formelt juridiske træde noget mere tilbage.

Departementschef Jerichau Christensen mente, at man ved Bedømmelsen af Universitetsdannelsens Værd som Forberedelse til en administrativ Løbebane ikke skulde se for meget paa, hvilket Indhold Studiet havde haft, men mere paa, at der overhovedet var lært noget, og hvorledes dette var lært. Hovedudbyttet af Studiet var den opnaaede Aandsudvikling, den gennem dygtige, vanskelige og anstrængende Studier erhvervede aandelige Træning, Dannelse og Evne til at arbejde med Hovedet. Det var utvivlsomt, at den juridiske Embedseksamen fordrede et saa alvorligt, et saa omfattende og vanskeligt Arbejde, at de, som havde bestaaet den godt, maatte anses for vel trænede Folk, godt rustet til at give sig i Lag med det administrative Livs Opgaver. — Det statsvidenskabelige Studium beskæftigede sig med Spørgsmaal, der stillede de største Fordringer til Studenternes Intelligens og aandelige Arbejdsevne. Det afgav derfor i og for sig en tilstrækkelig god Øvelsesmark. Det kom kun an paa, at Studiet var dybtgaaende og alvorligt. Blev Eksamen lige saa vanskelig at tage som den juridiske

Eksamen, vilde Kandidaterne sikkert i Administrationen kunne hævde en Ligestilling med de juridiske Kandidater. Som Støtte for den fremsatte Opfattelse henviste Taleren til Ordningen af de administrative Eksaminer i England, hvoraf han gav en nærmere Fremstilling.

Departementschef Krieger havde ofte tænkt, at der kunde være god Anvendelse for Nationaløkonomer i Administrationen, men vel at mærke kun i Centraladministrationen. Ude omkring i Landet vilde det derimod støde paa Vanskeligheder. Maaske var der dog en Fare ved at tage statsvidenskabelige Kandidater ind i de administrative Kontorer. Taleren var ikke Bureokrat, han havde gjort den Erfaring, at jo mere man oppe i den røde Bygning bestræbte sig for at staa i Forbindelse med det praktiske Liv og dets Organisationer, des bedre gjorde man sit Arbejde. Det kunde nu tænkes, at statsvidenskabeligt uddannede Folk, hvis de kom ind i Centralkontorerne, vilde være mindre tilbøjelige til at knytte saadanne Forbindelser udadtil — netop fordi de mere end Juristerne føle sig hjemme paa de forskellige praktiske Omraader. Ansættelsen af Nationaløkonomer i selve Centralkontorerne kunde saaledes let blive et uheldigt Skridt i Retning af Bureokratisme. Men maaske kunde det, man ønsker, opnaas ad en anden Vej: Tendensen gaar jo i Retning af Oprettelsen af specielle administrative Organer udenfor selve Ministerierne (Arbejderforsikringsraadet, Arbejdsraadet); i disse forskellige »Raad« blev der, efter Talerens Mening, den bedste Anvendelse for de statsvidenskabelige Kandidater ved Siden af de praktiske Mænd.

Generaldirektør Rubin delte ikke Departementschef Kriegers Frygt for, at Administrationen skulde blive mere bureaukratisk, hvis de statsvidenskabelige Kandidater fik Ansættelse i Kontorerne. Tværtimod kunde det tænkes, at Folk med statsvidenskabelig Uddannelse i højere Grad end Juristerne vilde have Tilbøjelighed til at lukke Døre og Vinduer op, fordi deres Uddannelse har givet dem bedre Lejlighed til at gøre sig fortrolige med Kilderne og Vejene til at faa den praktiske Kendskab til Livet.

Borgmester Dybdal havde forstaaet det saaledes, at man vilde gøre Administrationen opmærksom paa, at den vilde staa sig ved at ansætte statsvidenskabelige Kandidater, men samtidig blev det fremhævet, at det juridiske Studium gav mere Træning og Skole end det statsvidenskabelige. Med den større Træning fulgte vel imidlertid en større Evne til at udføre det Arbejde, der bliver den enkelte paalagt. Tilskyndelsen for Administrationen til at vælge Folk med statsvidenskabelig Uddannelse blev herefter vel lille; thi det maatte ikke glemmes, at Administrationen bestaar af mange underordnede og faa overordnede, og at der til de overordnede Stillinger i Almindelighed i et stort Personale vil kunne findes Mænd med større almen Viden og Dannelse end sædvanligt hos Jurister. For at man skulde gaa over til et andet System maatte det vistnok nærmere paavises, at den nationaløkonomiske Skoling var bleven en anden end før. Taleren kunde ikke se, at man paa Grundlag af det, der hidtil var fremført, med Føje kunde tilraade Administrationen at forandre sin Praksis.

Professor, Dr. Will. Scharling bemærkede til Departementschef Jerichau Christensen, at ihvorvel det naturligvis maatte erkendes, at en fremragende, dygtig Mand altid vil kunne skaffe sig den Uddannelse og Viden, som han behøver ved Udførelsen af sin Gerning, maatte man have for Øje, at det store Flertal af Studerende høre til de jævne Begavelser og kun have den Almenuddannelse, som faas i vore Skoler. Hvad der forekom Taleren at være Hovedspørgsmaalet var, om den nuværende statsvidenskabelige Uddannelse giver de statsvidenskabelige Kandidater et Fortrin for Juristerne. Og her maatte der gøres opmærksom paa, at det i høj Grad havde skadet Studiet, at man for længe var bleven staaende ved den Form, det oprindelig havde. Ved Oprettelsen af den statsvidenskabelige Eksamen havde man for Øje at give unge Mænd med en vis social Stilling en Uddannelse, der gjorde dem skikkede til at sidde i kommunale Raad o. l. Dette var man nu kommen bort fra. Studiet gik nutildags mere i Dybden end tidligere, Forandringen var gaaet i Retning af at opdrage de Studerende til selvstændigt Arbejde og selvstændig Tænkning, og ved Siden heraf

havde man søgt at afhjælpe forskellige praktiske Mangler og udvide den juridiske Kundskabsmasse. — Overfor Borgmester Dybdals stærke Fremhæven af »Træningens« Betydning bemærkede Taleren, at dette Moment netop paa de begyndende Stadier er af mindre Vigtighed, fordi selve Arbejdet giver den supplerende Træning. Havde det juridiske Studium sit Fortrin i det mere sluttede Enhedspræg, saa havde det nationaløkonomiske Studium sit Fortrin i de videre Udblik til det virkelige Livs mange forskelligartede Forhold og det nøjere Kendskab til de praktiske Livsforhold, paa hvilke Retsnormerne finde deres Anvendelse.
